

Tajnik povdarja nadalje o disciplinarnih slučajih, v katerih naj vsak prizadeži član poda popolnoma natančne informacije preko predsedstva svojega okrajnega društva, ker vodstvo mora imeti o zadevi jasno sliko, da more svoje člane zagovarjati.

Debatiralo se je nato še o obeh uredbah in je prevladovalo mnenje, da bi bilo najbolje, da se do sprejetja šolskega zakona ukine tudi uredba o oblastnih in krajevnikih šolskih odborih. Ker se pa z raznimi uredbami in pooblastili finančnega zakona spreminjajo zakoni, je bil izvoljen na predlog tov. Mavriča odsek, ki je sestavil sledečo resolucijo:

Protest proti načinu izdajanja uredb.

»Vedno znova nas preseneča centralna uprava v Beogradu z raznimi odredbami dalekosežnega pomena, ki posegajo globoko v naše šolsko in stanovsko življenje. Te naredbe so dostikrat naravnost površno sestavljene, nejasne ali celo neizvedljive in tako doživljamo, da mora centralna uprava sama vedno zopet razveljavljati ali popravljati te svoje uredbe.

Navajamo n. pr. uredbu o disciplinskih sodiščih, o krajevnih in oblastnih šolskih odborih ter o učnih načrtih. Tak postopek uvaja v šolsko upravo anarhijo. Svoj vzrok ima v tem, ker pri izdelavi ne povabijo k sodelovanju poklicanih činitelj, zlasti tudi ne učiteljskih organizacij, oziroma se njih predlogi ne upoštevajo.

Protestiramo proti temu postopku, ki je na kvar nujno potrebni kontinuiteti v razvoju našega šolstva in po nepotrebnem razburja učiteljstvo in narod. Protestiramo ponovno tudi proti temu, da se potem po oblastil v finančnih zakonih spreminjajo na »brzo roko« temeljne določbe obstoječih zakonov in da se ta pooblastila potem še celo prekoračijo.

Blagajniško poročilo.

Po soglasnem sprejetju resolucije je prečital blagajnik tov. Radogrum svoje poročilo, v katerem podaja blagajnikom okrajnih učiteljskih društev glede poslovanja podrobna navodila, ki jih objavimo v celoti prihodnj.

V nadaljnjem je podal blagajnik točno denarno stanje posameznih društev na pram glavni blagajni. Iz tega poročila so tov. predsedniki povzeli, koliko imajo njihova društva vpisanega pri glavni blagajni v breme ali v dobro. V prihodnje se bodo tudi izkazali o neplačani članarini objavljali, zato naj urede do prihodnje seje širjega sosveta blagajniške račune.

Povdarjal je tudi potrebo, da bi morali društveni blagajniki vsaj v prvi polovici meseca septembra poslati glavni upravi državne seznane za upravnico leto 1927/28., do sedaj pa je vposlalo iste le 9 društev, zato opozarja tov. predsednike onih društev, ki istih še niso poslala, naj to stori čim prej, ker bi morali biti v nasprotnem slučaju blagajniki osebno odgovorni za posledice, ki bi nastale vsled tega nerada pri dostavi listov.

Iz blagajnikovega poročila je bilo tudi točno razvidno, katera društva so vplačala prispevke za pevski zbor UJU in za Zvezo državnih nameščencev. Ker je pa zelo potrebna enotna fronta vsega državnega uradništva, bi bilo želeli, da pristopijo k Zvezi še ona društva, ki do sedaj tega še niso naredila, a vsa včlanjena društva pa morajo plačevati redno za vsakega člana po 1 Din mesečno.

Da se povzdigne pevski zbor UJU na višino enako onim zborom češkega in moravskega učiteljstva, naj društva izpolnjujejo v polni meri sklep pokrajinske skupščine v Kranju glede obveznega plačevanja po 1 Din mesečno za pevski zbor.

Ker je pa tudi važno zvišanje članarine za centralo UJU v Beogradu od 10 Din na 15 Din letno za vsakega člana, je pozvan tov. Musek, ki je bil v Skoplju član finančnega odbora, da poda svoja tozadevna pojasnila.

Tov. Musek pojasni, da je bilo sicer finančnemu odseku povišanje članarine predloženo v odobritev, a sta se temu on in delegat iz Bosne uprla in predlagala namesto tega črtanje dveh postavk v proračunu (12.000 Din za tri tajnike odsekov in 50.000 Din za Jugoslovanske dijaški dom).

Nato prečita prepis zapisnika finančnega odbora, ki ga priobčimo prihodnj v celoti, kakor poročila ostalih odsekov s skupščine v Skoplju.

Ker je glavni odbor v svojem poročilu povdarjal, da so bila poročila vseh odsekov sprejeta, se razvidi, da se iz poročila fin. odbora ne more povzeti pri najboljši volji, da bi isti predlagal povišanje članarine. Tudi bi moral glavni odbor, če bi hotel zvišati članarino, predlagati istočasno spremembo pravil, kajti točka 29. pravil UJU določa natanko višino članarine.

Debata: K blagajniškemu poročilu se javljajo k besedi posamezni predsedniki društev ter pojasnijo oziroma hočejo natančnih pojasnil glede poslovanja svojih društev.

Ker se z obveznim prispevanjem za pevski zbor UJU mora tudi zvišati članarina, so nekateri mnenja, da bo to vzbudilo pri članstvu nevoljo. K tej zadevi pa da tov. Sestan pojasnilo in povdarja, da je delegacija v Kranju sprejela redni prispevek in tega sklepa ni upravičena spremeniti seja širjega sosveta. Tudi tov. poverjenik povdarja, da bi tozadevna spreminjalnega predloga ne mogel dati na glasovanje.

Celotne debate o blagajniškem poročilu so se udeležili tov. Musek, Sestan, Feinrig, Mavrič, Dolinar, Čeničič, Jakopec, Burnik, Macarol, Gosak, Ločniškar, Mazi, Hočev var, Peternel, Skulj, Dimnik in Jurančič.

Končno se sklene poslati Izvršnemu odboru UJU sledeči sklep:

Širji sosvet poverjeništvu UJU Ljubljana, zbran na seji dne 2. oktobra, izjavlja po poročilu tov. Museka, člana finančnega odbora v Skoplju, da skupščina ni sprejela povišanja članarine, ker so bili vsi sklepi odborov neizpremenjeno sprejeti, med temi tudi odklonitev povišanja članarine, ki je bila sprejeta v odboru. Poleg tega je povišanje članarine brez predhodne spremembe pravil nemogoča (§ 29. pravil UJU).

Protestiramo in ne priznavamo sklepa Izvršnega odbora UJU, da mora vsak član UJU, ki zaprosi za intervencijo Izvršnega odbora pri oblastih plačati 10 Din.

Bodoče seje širjega sosveta.

Pred prehodom na III. točko dnevnega reda se sklene, da se vršijo seje širjega sosveta izmenoma v Ljubljani, Mariboru in Celju.

Poslovanje okrajnih učiteljskih društev.

Tov. poverjenik A. Skulj prečita nato okružnico o poslovanju društev. Edino o točki 2. glede snovanja krožkov se razvije kratka debata in je prevladovalo mnenje, naj št. društva osnujejo krožke po društvih tako kakor to dovoljujejo terenske prilike.

Referat poverjenika o reformi društev je zelo važen in so dobila društva nalogo, da ga pri svojih zborovanjih ponovno obravnavajo in razpravljajo v odborih in na zborovanjih o njega striktni izvedbi.

K okrožnici o izvenšolskem delu, ki so jo prejela vsa društva, pripomni tov. Mencin, da naj te smernice v letošnjem šolskem letu društva proučijo ter o tem poročajo poverjeništvu, nato pa sestavi in sprejme bodoča pokrajinska skupščina končno veljavne smernice tudi za izvenšolsko delo. Predlogi so bili osvojeni.

Revizija uradniškega zakona.

K IV. točki dnevnega reda poda tovariš Dimnik izerpn poročilo o reviziji uradniškega zakona. Do potankosti navaja vse delo poverjeništvu, ki je bilo usmerjeno za tem, da se naše dosedanje pravice ne kršijo in pojasni tudi posamezne točke iz predlogov poverjeništvu za revizijo uradniškega zakona. Ob tej priliki se je videlo, kako velike važnosti je enotna stanovska organizacija za celo državo. Potom svoje stanovske centrale in članov Izvršnega odbora smo dobili točne informacije in uveljavili takoj svoje zahteve.

Zveza državnih nameščencev je izdelala osnutek predlogov k celotnemu uradniškemu zakonu. Pri tem osnutku sta sodelovala za pov. UJU tov. Dimnik in tov. Gregorič. Osnutek se je temeljito predeloval v obilih sejah Zveze državnih nameščencev in pragmatičnem odseku in bil v končni stilizaciji vposlan v Beograd komisiji za revizijo uradniškega zakona ter vsem ministrstvom. Pri tem pa povdarja tovariš Dimnik, da Zveza v vsem podpira učiteljske zahteve ter nam prizna vse pravice specialnega zakona.

Nato prečita sestavljeno protestno resolucijo, ki smo jo priobčili v 12. številki »Učit. Tovarša«. Resolucija je bila soglasno sprejeta s pooblastilom, da se objavi s podpismi vseh članov širjega sosveta.

Tov. poverjenik se zahvali tov. Dimniku in Gregoriču za njuno požrtvovalno delo, ki sta ga imela s sestavo naših predlogov za revizijo uradniškega zakona in vse obilo delo, ki ga imata pri borbi za koristi in dobrobit vsega učiteljstva.

Učiteljske gospodarske organizacije.

V. točka se radi pomanjkanja časa preloži na prihodnjo sejo, zato podeli tov. poverjenik besedo tov. Hrcščeku, ki poda kratek referat o učiteljskih gospodarskih organizacijah in povdarja predvsem potrebo gospodarske osamosvojitve, ki bi se naj pričela z ustanovitvijo močnega obrambnega fonda. Od pridobitnih podjetij, ki jih podpira učiteljstvo, mora zahtevati organizacija svoj reden delež, ki se porabi v korist vsega članstva. S tem lahko močno razbremenimo sebe, na drugi strani pa se s temi rednimi dohodki podprmo nove ustanove in naprave, ki jih bo morala organizacija izvršiti, a jih brez sredstev ne more. Z deklaracijo je dobila smer naših težnj pri vsem drugo pot, zato se nam je pečati predvsem z zahtevo gospodarske osamosvojitve. Potrebno je, da se peča gospodarski svet s statistiko naročil, bodisi šolskih, zadržnih in občinskih, ki jih lahko učiteljstvo preskrbi in nato stopi v pogajanja za cenena dobavljanja istih proti rabatu v korist obrambnega fonda in organizacije sploh. Nadalje je potrebno misliti na lastno založništvo. Predvsem pa je misliti na to, da pridejo vsa učiteljska gospodarska podjetja v tesnejšo vez. O vsem naj bi razpravljala učiteljska društva na svojih zborovanjih in učiteljski gospodarski svet.

Tov. Lapa jne povdarja, kako velike važnosti je, če si pomaga učiteljstvo samo sebi in učiteljskim družinam. Otroci učiteljev so prepuščeni na milost in nemilost dijaškim gospodinjam, in te je treba rešiti s pomočjo »Učiteljskega konvikta«. Sedanjemu konviktovemu odboru se je posrečilo otresti se obremenitve, ki je bila na konviktovem premoženju. Zato apelira na zbrane predsednike, da delujejo pri društvih na to, da se število članstva konvikta zviša, da se bo moglo začeti z uresničenjem načrta in postaviti Učiteljski konvikt.

Debate o tej točki so se udeležili tov. Musek, Dolinar, Jurančič, Godčeva, Skulj, Sestan in Hrcen.

Širji sosvet je nato zavzel sledeče stališče do Učiteljske tiskarne.

1. Širji sosvet ljubljanskega poverjeništvu UJU je po natančnem obravnavanju poročila o zavlačevanju sprejema 113 novo predloženih učiteljev v zadrugo Učiteljska tiskarna prišel do prepričanja, da njen upravni svet nima volje sprejeti prijavljenih članov.

Ker ni tako postopanje v interesu Učiteljske tiskarne in je to, povišanje učiteljstva, katerega ime nosi zadruga, ne glede na to, da ne odgovarja niti namenu zadruge same, izjavlja širji sosvet, da želi rešitev vseh prijav za pristop brezpogojno do 31. oktobra 1927.

2. Širji sosvet pooblašča na svoji seji v Ljubljani dne 2. oktobra 1927 poverjeništvu, da odpove takoj po predloženem in po upravnem svetu Učiteljske tiskarne neupoštevanem roku za sprejem učiteljev — naših članov, tiskarni vsa tiskarska dela učiteljske organizacije, svoj sedež in to v najkrajšem času, potrebnem za izvršitev teh ukrepov.

3. Širji sosvet ugotavlja potrebo zgraditve samostojne učiteljske gospodarske organizacije ter nalaga gospodarskemu svetu, da izdelava čimprej enoten načrt, v katerem se vsi člani organizacije pritegnejo k prispevanju za Učiteljski konvikt, Učiteljski dom, obrambni fond in lastno založništvo. Člani obstoječega gospodarskega sveta smejo pritegniti k sodelovanju vse eksperte obstoječih učiteljskih gospodarskih organizacij. Želi, da se smotreno izvede potrebna koncentracija naših razpršenih gospodarskih sil.

Načrt s potrebnim komentarjem je predložiti učiteljskim društvom v razpravljanje in propagando.

Vprašanje kontraktualnega učiteljstva.

K vprašanju kontraktualnega učiteljstva poda svoje mnenje tov. Ribičič, ki graja predvsem dejstvo, da se pusti učiteljstvo v inozemstvu trpeti, a ko pride semkaj, se mu delajo najrazličnejše ovire, zahtevajo se od njega dokumenti, ki mu jih je nemogoče preskrbeti, ker jih tuje oblasti ne izdajajo. Borba za službo je težka, a še težje si je pridobiti državljanstvo. Da bi se dosedanje postopanje oblasti vsaj deloma omililo, predlaga sledeči protest:

Protestiramo, da zavlačuje kompetentno oblastvo službene nastavitve in rešitve prošnje za državljanstvo kontraktualnega učiteljstva v Sloveniji; obsojamo dejstvo, da se še vedno dobe v državi posredovalci, ki obljublajo hitrejšo rešitev teh prošnje proti položitvi za učiteljstvo težkih vsot; povdarjamo kvaren vpliv takega postopanja na nacionalna čustva učiteljstva tu in onostran mej, si usojamo vprašati kompetentno oblastvo:

1. Kaj misli ukreniti, da se bo s pregnanim učiteljstvom iz inozemstva postopalo manj birokratično in bolj z razumevanjem.

2. Kaj misli ukompetentno oblastvo ukreniti, da se prošnje kontraktualnega učiteljstva, ki leže že leta in leta v ministrstvu notranjih zadev, rešijo čimprej?

Slučajnosti.

K slučajnostim se oglasl tov. Feinrig, predsednik mežiškega učiteljskega društva, ki pojasni v celoti zadevo tov. Modernsdorferja in omenja vse krivice, ki so se mu zgodile za časa preiskave, ki pa je bila popolnoma brezuspešna, kajti tovariš Modernsdorferju ni bilo mogoče dokazati nikake krivde in po trimesečnem preiskovalnem zaporu ni bilo mogoče postaviti proti njemu niti obtožnice. S tem je dosegel tov. Modernsdorfer popolno zadoščenje, a ni ga zadobil od strani časopisa, ki ga je prej blatio, a ni smatralo pozneje za potrebno objaviti njegove oprostivne in popraviti storjene mu krivice.

O tej zadevi se je razvila živahna debata, v katero so posegli tov. Dimnik, Mencin, Skulj, Kobal, Peternel, Jurančič in mnogi drugi.

Širji sosvet je naročil poverjeništvu, da v zadevi Modernsdorferja ukrene sledeče: Razvoj dogodkov v zadnjem času se objavi v stanovskem glasilu, prizadetemu tovarišu mora organizacija pomagati moralno in gmotno ter ga podpirati pri njegovi službeni rehabilitaciji.

Ker je bil dnevi red s tem izrpan, je zaključil tov. poverjenik ob 7. uri zvečer sejo.

V. M.

Splošne vesti.

K IZPREMEMBI V MINISTRSTVU PROSVETE.

Odkrito rečeno, pričakovali smo toliko iztrenjenaja od političnih strank, da bodo prejenjale z izpremembami, ki imajo značaj politično strankarskih izprememb in persekucij, a varali smo se za enkrat še in treba bo še dela, preden bo ustvarjen položaj, ki bo iztrebil kvarni izroček partizanstva tudi v javnem življenju izven našega stanu.

Težka je preizkušnja, ki jo preživljamo, to priznamo, a ni brezupna za zmago poštene stvari in poštenega stališča.

Poverjeništvu si je mnogo prizadevalo, da ohrani osnovnosholskemu učiteljstvu referenta v ministrstvu, mnogo si je prizadevalo, da ohrani sposobnega moža na svojem mestu, ki je mnogo dobrega storil za slovensko šolo in slovensko učiteljstvo, zato vodstvo organizacije odklanja odgovornost tudi za sedanjost izpremembo, kar povemo javno in jasno vsem, ki so zainteresirani na tem.

Dovolj dolgo smo zadrževali partizanski val neprijateljstva našega pokreta, vseh

onih, ki nam ga zavidajo iz partizanskih ekstremov.

Odbili in preprečili smo tako izmenjavo referenta že v času Radičevega režima, preprečili smo tedaj izmenjavo nadzornikov, preprečili smo premeščanje učiteljstva in kdor ni slep in zloben, mora priznati, da so se razmere do zadruga dogodka umirile in dosegli smo vsaj približno pravično postopanje.

Vsi mogoči elementi so bili na delu, da nam rušijo našo borbo, največ takih, ki ne pripadajo vrstam osnovnosholskega učiteljstva. Naš referent je žrtev intrig izven vrst našega osnovnosholskega kroga.

Vsak javni delavec, na vsakem odgovornem mestu si nakoplje poleg prijateljev tudi nasprotnikov, ki rujejo upravičeno ali neupravičeno proti njemu.

Značilno je, da stvarnih razlogov ne navaja nihče, ki je odgovoren tudi za to izpremembo, temveč se sklicuje na sto in sto malih slučajev, ki so še nepojasnjeni, nepreiskani in nedokazani kot upravičeni za kak dalekosežnejši korak. Javna morala še ni napredovala toliko, da bi tudi uradniku dokazala najprej krivdo, potem šele bi izvajala konsekvence.

Za slovensko učiteljstvo je izmenjava referenta nov velik preizkusni kamen, ker je s tem potepšana želja organiziranega učiteljstva, kar isto ne bo tako lahko pozabilo, je pa referent tudi zastopnik slovenskega učiteljstva v Izvršnem odboru UJU, on tvori vez med Beogradom in pov. UJU Ljubljana, ter je, kot dober poznavalec naših in tamošnjih razmer ter vseobčih prosvetnih razmer v državi, važen tudi glede kulturne vezi med slovenskim in ostalim učiteljstvom.

Mnogo krivde nosijo tudi naši desidenti, ki izven organizacije slabe moč skupne organizacije. Oni se niso zavedali velikega momenta, da smo le združeni vsi močni ter bi se dosedaj združeni že toliko lahko utrdili, da bi bili nemogoči taki pretresljaji — na njihov račun gre mnogo, mnogo odgovornosti.

Oni še danes dajejo potuhv ekstremom ob vladojoči stranki, tudi izven osnovnosholskega učiteljstva, ter utrjujejo in podpirajo njih partizanske ambicije.

Če bi bili solidarni v stanovskem pokretu in bi sami ne gojili partizanske baze na škodo učiteljstva in šoli, bi vsega tega ne bilo — ubili bi se ob popolni stanovski solidarnosti že danes tudi stanovski in izvenstanovski ekstremi vladajočih strank. Ako bodo uganjali še neumnosti in bodo izživali, bo še dolgo švigal politični bič nad učiteljstvom, zdaj od ene, potem od druge strani.

Ekstremi nikdar ne pomislijo, da kar danes krivično dosežejo, jim jutri podere lahko izprememba režima, medtem ko solidnega dela ne bi mogel podreti nihče. Premisliti moramo, koliko gorja bi se bilo zgodilo že med tem, če bi bila organizacija še na prejšnji, strankarski osnovi. In vse to je prihranila organizacija učiteljstva. Naša teza stoji torej trdno in pravilna baza naše organizacije tudi s tem težkim slučajem preizkušnje ni izgubila na veljavi. Nasprotno, to jo ravno utrjuje in mora dvigniti vse slovensko učiteljstvo, da se še tesneje oklene skupne organizacije ter jo s strnjemjem vsega stanu utrdi tako, da bodo tudi taki slučajni nemogoči.

Komur dosedaj ni odprlo oči — mu mora ta slučaj! Združeni in stanovsko solidarni bomo premagali in popravili tudi ta udarec, ki je bil zadan celotnemu našemu stanu!

— Cenjenemu učiteljstvu! Podpisani naznamjam, da v ministrstvu prosvete ne delam več v Odseku za Slovenijo in nimam z njim nobenih zvez. — Pavle Flerè, referent ministrstva prosvete.

— Zopet nova disciplinarna uredba za učiteljstvo. »Službene Novine« prinašajo novo uredbu o disciplinskih sodiščih. Kakor čujemo, je stara izpremenjena radi upravičenih protestov učiteljstva in ker je Prosvetni svet uvidel, da je prvotna uredba potrebna izprememba. — Zopet nova uredba, izdelana na »brzo roko«. Kar smo upravičeno kritikovali na zadnji seji širjega sosveta v Ljubljani dne 2. t. m., da se uredbe in naredbe izdelujejo in izdajajo brez predudarka in upoštevanja nasvetov izkušenih strokovnjakov in učiteljstva, to se je zopet ponovilo. Prepričani smo, da bo učiteljstvo s to novo odredbo prav tako nezadovoljno, kakor je bilo s prvotno, ker ne uvidi potrebe, delati pri učiteljstvu izjem, ker imamo jasne določbe in postopek disciplinskega postopanja v uradničnem zakonu. — Edina izprememba nove uredbe o disciplinskih sodiščih, ki bi bila vredna upoštevanja je ta, da predseduje disciplinskemu sodišču sodnik. Istotako je sodnik njegov namestnik. V ostalem ostane sestava senata in postopanje neizpremenjeno, kakor je bilo v prvi uredbi. Kar je bilo v prvotni uredbi za pravnike sporno; ali imajo tovarišice pasivno volilno pravico, je sedaj jasno, v škodo učiteljstva, ker jim je ta z novo uredbu definitivno odvzeta. Kako se to sklada z motivacijo potrebe izpremembe prvotne uredbe v prid učiteljstva, ne razumemo, ko smo vendar jasno in nedvoumno zahtevali popolno enakopravnost ženskih in moških učiteljskih oseb. Tako je ostalo pri starem tudi glede izbora kandidatov, ki morajo biti vzeti iz vrst onega učiteljstva, ki službuje na sedežu oblasti. — Sedaj pa pride na vrsto stara naglica. Uredba stopi v veljavo 25. oktobra 1927, volitve morajo biti izvršene do 15. novembra t. l. — Volitve se bodo vršile na isti način kakor pri prejšnji uredbi, le dovolijo meščanskošolski učitelji svoje stanovske tovariše v

komisijo. — Nova uredba, ki smo jo prejeli ob zaključku lista, kolikor je razvideti iz površnega pregleda ni prinesla torej ničesar boljšega, izvzemši, da predseduje komisiji sodnik, ki naj bi bil porok za postopek brez vsakega partijskega vplivanja s strani režima. Pridobili so z njo meščanskošolski učitelji, ki volijo posebej, niso pa upoštevanji veroučitelji, ki volijo skupaj z osnovnošolskim in jih bo moralo upoštevati isto, če hočejo priti do svojega zastopstva. Je pa tudi to iluzorno, ker do loča prisednike — zreb. Izgubile so pa z novo uredbo tovarišice pasivno volilno pravico, proti čemur moramo dvigniti glasen protest.

Tečaj o delovni šoli v Mariboru je izpadel prav dobro in v zadovoljstvo udeležencev. Poročilo sledi.

O novih učnih načrtih smo že čitali Bog zna kolikokrat v političnih časopisih tekmo zadnjih treh mesecev. Zadnje vesti pravijo, da jih je prosvetni minister že podpisal in so veljavni za vse šole že od 1. septembra. Do danes pa ne vedo naše šole še ničesar o njih. Pravijo, da so prirojeni zopet za štiriletno šolsko dobo in imajo ročna dela kot predmet. Upeljati se bodo morali najbrže res zopet kar čez noč sredi že započetege in uspešno se razvijajočega šolskega dela, ker sicer bi ostalo to šolsko leto vsaj brez teh zmešnjav in ovir. Naša prosvetna uprava bi pa res lahko že uvidela, da šola ni gostilna, kjer se lahko menjava jed in pijača, kolikor se komu poljubi.

Krajninski šolski odbori, ki so se rodili tudi tako nepričakovano in s tako naglico kakor rajna disciplinska uredba, zivotarijo sicer še, a so v tej obliki tudi že zapisani smrti. Kaj bodo počeli po novih občinskih volitvah, ki se izvedejo že v kratkem? Dobili bomo nove župane, nove odbornike. Bodo li ti prevzeli posledice krajinšolskih odborov? Komu je v prid tako pogosto menjavanje? Ali ne vedo v Beogradu, da šola zamore delovati in se razvijati le v miru?

Kaj je s šolskimi zamudami in kaznimi? Tako se danes povprašuje učitelstvo, zlasti pa upravitelji in nikdo ne ve dati zadovoljivega odgovora. Po nekod obravnava vajo še vse po starem, večina se pa sklicuje na naredbo o krajninskih odborih in zamude vrača. Kaj delajo naši oblastni šolski odbori? Kje je pravilnik o šolskih zamudah in globah, o katerem se je nekoč govorilo? Vemo, da ni lahko se orientirati v labirintu naših naredb, a nekaj je pa le treba storiti, da pridemo vsaj v dolednem času iz sedanjega kvarnega kaosa.

Razpisi učiteljskih služb. V jeseni bo v ljubljanski oblasti razpisano večje število učiteljskih in upraviteljskih mest v stalno namestitvev.

Lep napredek »Zvonček«. Lansko leto je pokazal »Zvonček« razveseljivo dejstvo — da je aktiven. Medtem ko je bil prejšnja leta pasiven in krit le z visokimi odpisi, n. pr. leta 1920. za 68.000 kron, leta 1922. za 70.000 Din, leta 1923. za 60.000 Din in je ostalo od leta 1924. in 1925. za 194.000 Din dolga, je postal »Zvonček« lansko leto, pod novo upravo, aktiven za 9590'67 Din. To je velik in zelo lep napredek za našo organizacijo, katere last je »Zvonček«. Zato pozivamo vse tovarišice in tovariše, naj pridobijo »Zvončku« še novih naročnikov, da se bo list še bolj povzpel in mu bo mogoče znižati ceno, če naraste število naročnikov na primerno višino. Tudi naši tovariši — mladinski pisatelji, ki sedaj trošijo svoje sile drugje, naj stopijo v krog »Zvončkovih« sodelavcev ter s tem donesejo svoj tribut za list. Vsi na delo za naš »Zvonček«!

Protestne brzojavke, da se ne ukine pravica napredovanja v I. grupo in da se štejejo tudi službena leta pred dovršenim 21. letom, so poslala na ministrtvo prosvete in Izvršni odbor v Beogradu tudi loškasko, radovljiško, svetolenartsko in slovenjebistriško okrajno učiteljsko društvo.

Škodljivce lastnega stanu je, kdor stoji danes še izven vrst skupne stanovske organizacije. Stanovska dolžnost, lastna korist in ponos vsakogar mora biti, da je član skupne, močne in edinstvene stanovske organizacije vsega učiteljstva v državi. Kdor se tega ne zaveda, ta nima prave stanovske zavesti. Ponosni so lahko danes vsi člani UJU, da so vključeni pri organizaciji, ki je danes — lahko rečemo brez samohvale — med najboljšimi stanovskimi organizacijami v državi, in ki bo z utrditvijo in popolno izgraditvijo lahko vodilna sila našega javnega življenja; ponosni pa so lahko tudi, da so člani stanovske zajednice, ki združuje vse učiteljstvo v državi pod enim okriljem in služi ideji edino prave edinstvene stanovske zavesti vsega jugoslovenskega učiteljstva, brez ozira na izvenstanovsko opredelitev. V svojih sotovariših in sočlanih presoja zaveden tovariš le dobrega in na zdravih nazorih stoječega človeka ter zavednega stanovskega tovariša in učitelja. Vse one, ki so še izven vrst skupne stanovske organizacije in so teh nazorov, naj povabijo predsedniki v svoja društva!

Jakob Vrečko, nadučitelj v pokljuju je umrl v Soštanju dne 12. t. m. Pogreb pokojnika se je vršil ob veliki udeležbi znancev in prijateljev v petek 14. oktobra. — Bodi mu zemljica lahka! Presto ostalim naše sožalje!

Ivan Franke, slikar, profesor v pokljuju, oče naših tovarišic Helene in Darinke Franke je umrl v Ljubljani dne 15. oktobra. Bil je znan slikar in tudi prijatelj naravnosti, o katerem je tudi veliko pisal. — Prizadeti družini naše iskreno sožalje!

Kako se rešuje prekmursko šolstvo. Kakor smo izvedeli se je dovolila evangeličanom v Murski Soboti zopet verska šola,

kar gotovo ni v prid prekmurskemu šolstvu, ker gotovo nudi šestrazredna državna osnovna šola več kakor bo to zamogla njihova dvorazrednica. Značilno je, da je bila ta verska šola pred tremi leti pravilno ukinjena ter zrušena z državno, sedaj se pa zopet dovojuje. Vpisovanje je dokazalo, da jo niti oca, niti starši ne marajo, vpisavo se je le do trideset otrok. Na pritisk lokalnih faktorjev so oblasti rok za vpisovanje podaljšale, tako da so imeli dovolj časa za agitiranje za svojo versko šolo. Čudimo se te našim šolskim in političnim oblastim, da dovoljujejo zopet šole, ki so jo same ukinile, ker je bila slaba in ni nudila onega, kar se mora zahtevati od vsake narodne šole. Je pa še nekaj družega. Novi šolski zakon, ki bo gotovo v kratkem času prišel v parlamentu v razpravo, gotovo ne predvideva verskih šol (jih tudi po ustavi ne more), zato bo to le kratak eksperiment, ki bo stal državo lepe tisočake, razpail verske strasti, koristi pa ne bo nobene. Ali bi se ne moglo počakati eno leto ali dve in bi se prihranilo mnogo preglavic vsem. Nadejamo se od naših oblastni, da nastavijo na šolo, slovenščine popolnoma zmožne učne osebe in ne le slovenščino za silo lomeče.

V mariborski oblasti je še danes nad 50 razredov brez učnih oseb. Več enorazrednic sploh še ni začelo s poukom. Samo v srezu Maribor desni breg manjka 20 učiteljev(ic). In vendar so že vsi abiturijenti in abiturientinje pod streho. To je zelo nerazveseljiva perspektiva začetkom šolskega leta. Krivda leži deloma v prevelikem forsiranju novih paralel celo tam, kjer ni bilo za to dovolj stvarnih potreb. K temu je pripomogla v precejšnji meri ljubljanska oblast, ki je bila prvotno obljubila 70 reduciranih, a jih dala samo 36. Pa še od teh so nekatere pobegnile. Prosvetno upravo pozivamo, da temu na kak način odpomore vsaj na krajih, kjer je potreba nujna.

Kaj je z dosluženiimi 35letniki? Prejse so jih tiščali še pravočasno v pokoj, danes se pa nihče ne zmeni za nje. Prosvetna uprava je v tem pomankanju učnih oseb sploh menda vesela, da še poučujejo ti dosluženci. Menda pa vendar že ne obstoja v Beogradu namera, da bi že tem 35letnikom zvišali službeno dobo na 38 let, kakor obstoja v načrtu izpremembe uradniškega zakona?

Listov, ki napadajo našo stanovsko organizacijo, ki ji skušajo ob vsaki priliki izpodkopavati ugled ter rušiti njeno notranjo silo in avtoriteto, ki sejejo samo osebno mržnjo in sovraštvo ter skušajo le oblatiti neljube osebe, ki resno ne rešujejo naših stanovskih vprašanj, ne more podpirati noben stanovsko zaveden tovariš, ker zahteva stanovska čast od vsakega organiziranega člana, da ne podaljšuje življenja onim, ki niso resni glede naših stanovskih interesov, temveč jih skušajo še slabiti. Tega se morajo spomniti vsi člani pri okrajnih učiteljskih društvih, kjer naj se revdira zavednost peodinih članov v tem pravcu!

Ukinjenje srednješolskih razredov je dvignilo mnogo ogorčenja pri prizadetih in pri neprizadetih, na drugi strani pa izdatno povečalo naš železniški in beograjski promet. Saj so si številne deputacije kar podajale kljube pri ministrtvih in drugih vplivnih osehah. Razne politične stranke so imele zopet priliko, da so odvrčale grozečo nevarnost, kar se jim je deloma tudi porečilo; saj si laste vse to za sluzgo. Mi se pa zopet vprašamo: Ali je bilo vsega tega treba? Kdo je preje prevd aril, kje je res potreba in možnost ukinitev? Ako se pa že mora ukiniti, naj se ukine pravočasno vsaj med počitnicami, a ne v sredi šolskega dela! Komu koristi razburjenje staršev in dijakov? Šole so namenjene delu. V njih se naj bi vzgajali prihodnji državljani tudi v ljubezni do države in v spoštovanju do avtoritete. A če postopa uprava sama tako, potem podira in razdira sama temelje ljubezni in spoštovanja.

Podzemelj. V nedeljo 23. oktobra 1927 proslavimo v Podzemlju sedemdesetletnjo ustanovitve naše šole. K proslavi vabimo vse učiteljstvo, ki je kedaj delovalo na tukajšnji petrazrednici in tudi sosednje tovariše in tovarišice iz Bele Krajine. Točno ob 9. uri bo sprejem gostov pred staro šolo, nakar odidem k službi božji. Popoldne ob 2. uri akademija na šolskem odru, čemur sledi prijateljski razgovor.

A. Černivec: Računica. Z ozirom na notico v Vašem cenj. listu od 12. oktobra 1927 »V pogledu računice je zavladalo med učiteljstvom dvojno stališče; mi je čast prositi, da blagovolite priobčiti v prihodnji številki Vašega cenj. lista sledeči uradni odlok ministrtva prosvete glede aprobacije Črnivcevh računice. (Prepis.) Ministrtvo prosvete Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenca O. N. br. 19.206. 28. marta 1927. g. u Beogradu. Po mišljenju Glavnog Prosvetnog Saveta pri Ministarstvu Prosvete, dano na svom 1510 redovnom sastanku od 29. januarja 1927. godine S. br. 924/24. dozvoljavam, da može »K. zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani« rasprodati sadašnje izdanje knjiga »Petdelna računica za osnovne šole« od A. Črnivca. Novo izdanje mora se podneti Savetu u rokopolu na pregled i ocenu. — Pomočnik Ministra Prosvete: Drag. S. Obradović s. r. — Zahvaljujem se Vam za to uslugu ter bilježim z odličnim spoštovanjem! — Vodja drž. zal. šol. knjig in učil v Ljubljani prof. Vrhovnik.

Zborica. Mesečna revija za novo zborovsko glasbo. Urejuje Zorko Pralovec, izdaja pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. Izšel je 9. in 10. zvezek. Letna naročnina na »Zbore« le 40 Din. Podpirajte jih! Naročite »Zbore« za učiteljske in šolske knjižnice!

J. RIBIČIĆ:

JUGOSLOVENŠČINA.

Zakaj sem sklenil pisati o tem? Vzrokov je več! Prvič je že skrajni čas, da se združimo v eno enotno duševnost in drugič je sramota, da n. pr. šolski upravitelji presjemamo odloke svojih oblastev, ki jih ne razumemo. Kako izgleda n. pr. naša upraviteljska avtoriteta pri konferencah ob čitanju novega jezika izrazove, ki jih ne razumemo? Sicer bi bila dolžnost šolskih oblastev seznanjati nas z najmarkantnejšimi izrazi novega jezika, kajti one nas z njimi poplavlja — a če storim to jaz zanje, me morda še kje »tam preko« priporoče in plačilo ne izostane. Toliko je že bilo odlikovanih za manjše zasluge, zakaj bi jaz ne bil Torej: Odlučil sem se zbirati in razložiti najpogostejše izraze jugoslovenščine, ki se jih poslužuje uradni jezik naših predpostavljnih. Če izpustim kakšnega važnega, prosim gg. čitatelje, da me nanj opozore.

1. »Nadležnost«.

V tem izrazu je povdarjeno razmerje med gospodarjem in podložnikom. Oblastvo je vedno nadležno, ker leži nad nami in nas tišči doli in tudi zaradi drugih reči je nadležno. Logično smo mi tedaj »podležni«. Nekeč smo rabili za to izraz nadrednost, pozneje pa »nadrejenost« in podrejenost. To pa je bilo v tistih časih, ko je vsak zastopnik oblastev bil v resnici rejen. Sedaj to ni več in smo vsi enako podrejeni, je pač razumljivo, da teh izrazov ne moremo več rabiti in si moramo skovati novih! Torej kratko povedano: Vsak, ki je nad nami, je nadležen.

2. »Odvišenje«.

V obrambo bodi koj povedano, da ta izraz ne izvira iz nemškega »Wischa«, četudi tako izgleda na prvi pogled: Biti odvišen se pravi biti tik pred odžaganjem. Nekak odrobek pri steblu — suha, nepotrebna veja. Kdor postane odvišen, naj prosi za pokoj. Odvišnik je podoben odstrižku, odškrcu, odštevanču, odtepu — sploh vsemu kar odleti. Razlika je le ta, da odleti v naravi le kar je slabo in odveč, pri nas pa vse vprek, kakor nanese in kakor — kaže.

3. »Učbenik«.

Ta izraz niti ni nov. Najdemo ga že v Cigaletovi »Znanstveni terminologiji«. In Slomšek je tudi že rabil »učbo«. Ima ta pojem lepo lastnost, da nas pelje nazaj k izvoru našega jezika in pokolenja. Gre le za povdarek. A to ni bistveno in oblastvo, ki vpeljuje učbenike, liberalno prepušča vsakemu, da si stavi povdarek kakor sam hoče. Glavno je, da jih sploh izgovoriš in — kupiš! (Se nadaljuje.)

Učiteljski pravnik.

§ Nagrada tajnikom krajevnih šolskih odborov. Na podlagi notice v eni od zadnjih števil »Učit. Tovariša« z ozirom na nagrado zapisnikarja kraj. šol. odb. naš znanjam, da je prejel tukajšnji krajni šolski odbor in kasneje vsa upraviteljstva in vsi krajni šolski odbori tukajšnjega rajona naslednjo tozadevno rešitev: »Šreski poglav var v dne 31. avgusta 1927. P. br. 2020/2: Na vprašanje kraj. šol. odb. v ali ima šolski upravitelji pravico do zapisnikarske nagrade mesečnih 50 Din po čl. 7., toč. s. uredbe o kraj. šol. odb. z dne 2. maja 1927. »Ur. list« 55/222 oblastni šol. odb. je z odlokom z dne 20. avgusta 1927, št. 61/1—27 odločil, da ima šolski upravitelj kot zapisnikar krajevnega šolskega odbora pravico do take nagrade, ker ne sprejema upraviteljskih doklad in ker bodo prejemali šolski upravitelji, ki imajo stanovanje v šoli, samo razliko med stanarino, ki se bode ugotovila po čl. 5. uredbe o stanarini državnih uslužbencev z dne 8. junija 1927, št. 36.360. »Ur. list« št. 67/286. — Podpisani sem utemeljeval svojo pravico do te nagrade na podlagi besedila omenjenega čl.: če ne prejema upraviteljske doklade in nima stanovanja v šoli«. Beseda in kaže v tem besedilu, da tvori v zavednem smislu upraviteljska doklada in stanovanje v šoli celoto zahtevanega pogoja. Ako pa odpade pri celoti eden del (stanovanje, ker ga imam v šoli), ni več celote oziroma pogoja, ki bi opravičil krajni šolski odbor odrediti zapisnikarju nagrado. Le, ako prejema šolski upravitelj upraviteljsko doklado in ima stanovanje v šoli (oboje torej kot dela pogoja oziroma celote) se lahko odreče zapisnikarju nagrada, drugače pa ne.

§ Pravice učiteljstva do brezplačnega stanovanja in kuriva. Oblastni odbor ljubljanski je izdal pod št. 161 od 4. oktobra 1927 sledeče pojasnilo: Z ozirom na razna vprašanja glede obstoječih zakonitih določb o pravicah učiteljstva do brezplačnega stanovanja in kuriva ali do denarne odškodnine za to podajam nastopno pojasnilo: Po § 5. zakona z dne 14. maja 1898. kranjski dež. zak. št. 25 je imel vsak voditelj(jica) javne osnovne šole na bivšem Kranjskem pravico do naravnega stanovanja ali do stanarine, v Ljubljani so imeli tudi stalni učitelji pravico do stanarine. — Po § 29. zakona z dne 4. februarja 1870. dež. zakon štajerski, je imel voditelj osnovne šole na bivšem Štajerskem pravico do naravnega stanovanja ali do stanarine. Drugi učitelji so imeli pravico do stanovanja, če je ta pravica obstojala na dotični šoli že prej. — Z naredbo deželne vlade z dne 14. februarja 1919. »Ur. list« LII/101 iz 1919. se te pravice niso spreminile. — S členom 33. zakona z dne 23. julija 1919. »Ur. list« 144/643 iz 1919. je bila priznana stalnim učiteljem pravica do kuriva in stanovanja, ker pa k temu členu ni bilo nobene izvršilne naredbe in ni bilo določeno, kdo da stanovanja in kakšno, dalje

kdo in koliko drv ima preskrbeti učnim osebam, je ostalo glede stanovanja pri določilih citiranega kranjskega zakona, iz leta 1898. in citiranega štajerskega iz leta 1870. vse uredbe O. N. br. 28.038 od 2. maja 1927. »Ur. list« 222/35 iz leta 1927., ker pa se ima člen 7. točka f) te uredbe po odloku ministrtva prosvete z dne 29. avgusta 1927. O. N. br. 5546, uporabljati le v okviru obstoječih predpisov, gre na bivšem Kranjskem in Štajerskem stanovanje v naravi samo šolskim upravitelj(ice) in učitelj(je) — stanovanje gre samo tam, kjer bodisi po kakšni obvezi, bodisi po ustanovi že ima učiteljstvo stanovanje danes — kurivo pa s to odločbo sploh ne pride v poštev, ker učiteljstvo po dosedanjih zakonih ni imelo pravice do njega; zato se postavka za drva šolskemu upravitelju in drugim učnim osebam na šoli ne unešava v proračunu krajevnih šolskih odborov. — Opozarja končno še na to, da imajo glasom člana 39. o civilnih uradnikih (razpis prosvetnega oddelka v Ljubljani z dne 29. marea 1924, št. 4649) učitelji osnovnih in meščanskih šol, ki uživajo naravno stanovanja, pravico do stanarine, ki jo določa zakon, le v toliko, za kolikor je vrednost dotičnega stanovanja po krajevnih razmerah manjša kot stanarina, ki bi jim v primeru, da bi ne imeli naravnega stanovanja, po zakonu pripadala. — Poverjeništvu UJU je že — kakor smo poročali — napravilo vlogo na ministrtvo prosvete, da izda izvršilno naredbo v tej zadevi. Okrožnico so prejela tudi vsa okrajna učiteljska društva, ki jo naj prečitajo predsedniki na prvem zborovanju. Vsekakor pa bo potrebna za končno razjasnitev pritožba na Državni svet, katerega razsodba bo donesla šele končno veljavno odločbo o tem vprašanju. Pritožbo pa mora vložiti eden prizadetih osebno.

Samoizobraževalna akcija Pov. UJU.

—oio Prvi sestanek samoizobraževalnega krožka v Ljubljani je v sredo, dne 26. t. m. ob ¾8. uri na šetjakovski šoli. Razpravljalo se bo o temi »Gospodarski in filozofski temelji liberalizma«. Ker je to prvi resen poizkus ustvariti globlje temelje učiteljske samoizobražbe, je želeli, da bi učiteljstvo polnoštevilno posečalo samoizobraževalni krožek.

—oio Vse dopise o samoizobraževalnem delu, ki jih prejme uredništvo izročijo isto osrednjemu izobraževalnemu odseku, v svrhu navodil, statistike in presoje dela, ki jih bo nato objavljal, če potrebno s komentarjem, v tej rubriki. Dopise lahko pošljejo krožki, oziroma društveni tajniki direktno na naslov: Osrednji izobraževalni odsek poverjeništvu UJU v Ljubljani.

—oio Društveni tajniki naj napravijo poročilo o samoizobraževalnem delu in razpravah pri društvenih zborovanjih posebe, izven ostalega poročila za list in naj pošljejo to poročilo direktno izobraževalnemu odseku poverjeništvu ali pa ga prilože uredništvu, ki ga bo izročilo odseku.

Naša gospodarska organizacija.

—g Okrajna učiteljska društva, posne majte logaško učiteljsko društvo, ki je z vsem svojim članstvom pristopilo k Učiteljskemu konvikt v Ljubljani. Članarino 20 Din pobere društvo samo in jo pošlje konviktovemu blagajniku.

Osebne zadeve.

—i Za ravnatelja meščanske šole v Brezicah je imenovan strokovni učitelj Ludevnik Mikulič.

Vestnik upokojencev

—up Občni zbor društva upokojenega učiteljstva v Sloveniji. Predsednik tovariš Lokar pozdravi navzoče (41 društvenikov-ic), otvori občni zbor, konstatira nesklepčnost ter napove drugi občni zbor čez pol ure.

Točno ob ¾16. uri otvori na novo občni zbor ter da besedo tajniku, kateri poroča o delovanju društva v poslovnem letu 1926/27.

Odbor je imel 9 rednih sej. Društvo šteje 365 članov(ic). Od teh je 145 umirovljenih učiteljev, 96 umirovljenih učiteljic, 56 učiteljskih soprog, 59 učiteljskih vdov in 9 iz drugih stanov.

Letos je na novo pristopilo 35 članov(ic). Izključeni so bili 4 člani, 4 članice so se prostovoljno odpovedale članstvu, 12 članov(ic) je umrlo.

Društvena uprava je vsakokrat nemudoma nakazala dedičem posmrtnino, katere trenutno znaša 1825 Din.

Poročilo tajnika se je vzelo brez ugovora na znanje.

Nato je sledilo poročilo blagajnika. Dohodkov je bilo 36.810'45 Din. Izdatkov 26.083'94 Din. Preostanek 10.726'51 Din. Poleg tega je zaznamovati še aktiva v znesku 2988 Din. Prava aktiva torej: Saldo na nov račun 10.726'51 Din. Iz aktiva še 2988 Din. Skupna aktiva 13.714'51 Din. Pri raste v gotovini od 1. julija 1926. ko je začel novi odbor delovati je 8387'42 Din. Po dal je tudi zanimive podatke o številu upokojenega učiteljstva v Sloveniji. Kronskih upokojencev je: 62 učiteljev, 164 učiteljic = 226 oseb. S staro dinarsko plačo: 97 učiteljev, 109 učiteljic = 206 oseb. Z novo dinarsko plačo: 212 učiteljev, 112 učiteljic = 324 oseb. Učiteljic ženskih ročnih del 34. Skupno 371 učiteljev, 419 učiteljic = 790 oseb.